

Tatabányai Árpád Gimnázium

Az osztályozó vizsga követelményei

HT6-2020

Hat évfolyamos gimnázium

Irodalom

Egy osztályozó vizsga egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. Egy tanuló egy vizsgaidőszakban legfeljebb két évfolyam anyagából tehet vizsgát. (Pedagógiai Program)

Az osztályozó vizsgán az alábbi témakörök ismeretanyaga szerepel a tantervben leírtak szerint:

7. osztály

A tanuló legyen képes a szöveg értelmező olvasására, tudja a tanév folyamán megtanulandó memoritereket, ismerje és tudja értelmezni a kötelező olvasmányokat, ismerje a tanult korszakok legfontosabb stílustörténeti jegyeit, alkotóit és fogalmait.

Tanult szerzők:

- Janus Pannonius
- Balassi Bálint
- Shakespeare
- Zrínyi Miklós
- Csokonai Vitéz Mihály
- Berzsenyi Dániel
- Kölcsey Ferenc
- Vörösmarty Mihály
- Petőfi Sándor
- Arany János
- Jókai Mór
- Mikszáth Kálmán

Fogalmak:

- középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intellektus (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr
- reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)
- romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kispika, anekdota, novella, elbeszélés
- történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

Elvárt tudáskör:

- A reneszánsz korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A reneszánsz világkép értelmezés
- A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése
- A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése
- A reneszánsz drámaformák elkülönítése

- Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása
- A barokk korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése
- A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése
- A hazaszeretet megjelenése a barokk korszak művészetében
- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli
- Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)
- Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora
- A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése
- Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése
- A kispikái és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)
- Otthoni olvasás, a kötelező regény áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.)
- Az elbeszélt világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

9. évfolyam

I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom

- Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei
- Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban

II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia

- A mítoszok kulturális jelentőségének megértése
- Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben
- Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék
- Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése
- Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban
- A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy
- Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok ismerete
- A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének ismerete
- A görög kultúra máig tartó hatásának ismerete: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.

III. A görög irodalom

- Ókori görög mitológiai történetek ismerete a törzsanyagban megjelöltek alapján
- Részletek ismerete a homéroszi eposzokból
- Szemelvények ismerete a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).
- A szerzőkhöz, illetve hősökhez kapcsolódó toposzok ismerete
- Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen,
- Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának ismerete
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének ismerete

- Különbféle magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) ismerete.

IV. A római irodalom

- Szemelvények ismerete a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek.
- A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése
- Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata;
- Irodalmi műfajok, versformák ismerete;
- A görög és római kultúra viszonyának értelmezése;
- A római kultúra máig tartó hatásának ismerete (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);

V. A Biblia mint kulturális kód

- A Biblia felépítésének, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének ismerete
- Szemelvények az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok ismerete
- Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeten átívelő, alapvető kódjához
- Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban
- A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban
- A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma

VI. A középkor irodalma

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak ismerete
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak ismerete
- A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz
- A középkori irodalom jellegének ismerete az ókeresztény és középkori szakaszban
- A vallásos és világi irodalom együtt hatásának ismerete
- Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának ismerete
- A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak ismerete
- Az antikvitás középkorra tett hatásának ismerete (pl. Vergilius-Dante)
- Dante és Villon életműve jelentőségének ismerete

VII. A reneszánsz irodalmából: Petrarca szonettjei

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak ismerete
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak ismerete
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- Petrarca-szonett ismerete

10. évfolyam

Az osztályozó vizsgán az alábbi témakörök ismeretanyaga szerepel a tantervben leírtak szerint:

I. A reneszánsz irodalma

- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével
- A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) ismerete
- A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) ismerete
- A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek ismerete
- A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének ismerete
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai
- Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban
- A szonett formái változása Shakespeare-nél
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.
- Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámáiról életművének hatására
- A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembeállítás, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák ismerete
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének ismerete
- A törzsanyagban megjelölt művek ismerete

II. A barokk és a rokokó

- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak ismerete
- A korstílus fogalmának ismerete; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik ismerete

III. A felvilágosodás irodalma

- A korstílus fogalmának ismerete az európai művelődéstörténetben
- A klasszicizmus eszmétörténeti háttere, főbb sajátosságai
- A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmétörténeti irányzat
- A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek értelmezése
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)

- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével

IV. A romantika irodalma

- Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei hátterének ismerete
- Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben
- Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek ismerete
- Az európai romantika sajátosságai a törzsanyagban megnevezett irodalmi alkotások elemzésével

V. A magyar romantika irodalma I.

- Vörösmarty Mihály életművének ismerete, a törzsanyagban megnevezett Vörösmarty-alkotások elemzése
- Petőfi Sándor életművének főbb sajátosságai a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén keresztül
- Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak ismerete
- A költő epikájának (Az apostol, A helység kalapácsa) néhány sajátossága
- Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai
- A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében
- Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek ismerete; Petőfi korának irodalmi életében
- A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése
- A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történéseiben
- A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése a törzsanyagban megnevezett Jókai Mór-regény elemzésével

11. évfolyam

I. A klasszikus modernség irodalma

A. A nyugat-európai irodalom

- a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
- b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)

B. Az orosz irodalom

- a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg
- b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)
- c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
- d) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi

C. A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai

- a) Charles Baudelaire: A Romlás virágai – Előszó, Az albatrosz
- a) Paul Verlaine: Őszi chanson, Költészettan
- a) Arthur Rimbaud: A magánhangzók szonettje

D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában

1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából
 - a) Arany János epika, balladák, líra
 - b) Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt, Bede Anna tartozása, A bányai csoda, Beszterce ostroma
2. Színház- és drámatörténet
 - a) Madách Imre: Az ember tragédiája
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából
 - a) Tompa Mihály: A gólyához, A madár, fiaihoz
 - a) Gárdonyi Géza: Az én falum (részletek), A láthatatlan ember (részlet)
 - c) Vajda János: Húsz év múlva

II. A magyar irodalom a XX. században

A. Életművek a XX. század magyar irodalmából

- a) Herczeg Ferenc: Az élet kapuja, Fekete szüret a Badacsonyon
Színház- és drámatörténet: Bizánc
- a) Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én..., Héja-nász az avaron, Harc a Nagyúrral, Új vizeken járok, Az ős Kaján, A Sion-hegy alatt, Az Úr

érkezése, Kocsi-út az éjszakában, Emlékezés egy nyár-éjszakára, Őrizem a szemed

- b) Babits Mihály: In Horatium, A lírikus epilógja, Esti kérdés, Jobb és bal, Mint különös hírmondó..., Ősz és tavasz közt, Jónás könyve; Jónás imája
- c) Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe), Boldog, szomorú dal, Őszi reggeli, Halotti beszéd, Hajnali részegség, Édes Anna, Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól

A. Portrék a XX. század magyar irodalmából

- a) Móricz Zsigmond: Tragédia, Úri muri
- b) Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!, Üzenet haza

A. Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói

- a) Juhász Gyula: Tiszai csönd, Anna örök
- a) Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú, Lélektől lélekig, Isten oltó-kése
- b) Karinthy Frigyes: Így írtok ti (részletek), Találkozás egy fiatalemberrel

12. évfolyam

I. A modernizmus irodalma

- A. Avantgárd mozgalmak
 - a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút
 - b) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)

- A. A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai
 - a) Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)

- A. A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai
 - a) Franz Kafka: Az átváltozás
 - b) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló

- A. Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései
 - a) Irodalom és színház
 - Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázszi mama
 - Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus

- E. A posztmodern világirodalom
 - a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)
 - b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)

II. A magyar irodalom a XX. században II.

- A. Életmű a XX. század magyar irodalmából II.
 - a) József Attila: Nem én kiáltok, Reménytelenül, Holt vidék, Óda, Flóra, Kései sirató, A Dunánál, Tudod, hogy nincs bocsánat, Nem emel föl, (Karóval jöttél...)

- A. Portrék a XX. század magyar irodalmából
 - a) Örkény István: Egyperces novellák (részletek)
 - b) Szabó Magda: Az ajtó
 - c) Kányádi Sándor: Fekete- piros, Halottak napja Bécsben, Sörény és koponya (részlet), Valaki jár a fák hegyén

- A. Metszetek a XX. század magyar irodalmából
 - 1. Metszetek: egyéni utakon
 - a) Krúdy Gyula: Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út
 - b) Szabó Dezső: Feltámadás Makucskán
 - c) Weöres Sándor: Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)

 - 2. Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói
 - a) Szabó Lőrinc: Semmiért Egészen, Mozart hallgatása közben

- b) Radnóti Miklós: Járkálj csak, halálraitélt!, Hetedik ecloga, Erőltetett menet, Razglednicák
3. Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból
 - a) Dsida Jenő: Nagycsütörtök, Arany és kék szavakkal
 - b) Reményik Sándor: Halotti beszéd a hulló leveleknek, Eredj, ha tudsz (részlet),
 - c) Áprily Lajos: Tavasz a házsongárdi temetőben, Március
 4. Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából
 - a) Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet, Adjon az Isten
 5. Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói
 - a) Pilinszky János: Halak a hálóban, Apokrif, Négysoros
 6. Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból
 - a) Illyés Gyula: Puszták népe (részlet)
- A. Színház- és drámatörténet
- a) Örkény István: Tóték
 - b) Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)

III. A XX. századi történelem az irodalomban

- A. Trianon
- a) Juhász Gyula: Trianon
 - b) Vérző Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső)
 - c) Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)
- A. Világháborúk
- a) Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...
- A. Holokauszt
- a) Szép Ernő: Emberszag (részlet)
 - b) Tadeusz Borowski: Kővilág
- A. Kommunista diktatúra
- a) Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)
- A. 1956
- a) Nagy Gáspár: Öröknyár: elmúltam 9 éves, A Fiú naplójából
 - b) Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd

IV. Metszetek a kortárs magyar irodalomból

A. A szaktanár által szabadon választott írók, művek